

Володимир Удовик,

канд. іст. наук, директор ФПУ Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

У статті розглянуто питання створення та представлення у світовому інформаційному просторі інформаційних ресурсів з питань держави й права, інституту президентства, історії, культури та екології в Президентській бібліотеці Азербайджанської Республіки.

Ключові слова: інформаційна діяльність, президентська бібліотека, Азербайджан, Інтернет.

З розвитком інформаційних технологій та активним впровадженням їх у бібліотечну сферу відбуваються зміни в наповненні та реалізації соціальних функцій бібліотеки. На сьогодні постає завдання не лише розширення асортименту інформаційних ресурсів бібліотеки, а й забезпечення ними користувачів бібліотеки на відстані – нині користувачі бібліотеки бажають оперативно отримувати електронний аналог будь-якого інформаційного матеріалу. Крім того, зважаючи на значний обсяг інформації, який при цьому постійно збільшується, бібліотеки мають зорієнтувати користувачів, «забезпечити» від інформаційного шуму та надати доступ до спеціалізованих повнотекстових тематичних колекцій. У цьому ключі працюють президентські бібліотеки.

Більшість президентських бібліотек виконують саме меморіальну функцію з формування та збереження документальних ресурсів з питань інституту президентства, державотворення, права та історико-культурної тематики, а також забезпечення обслуговування цими ресурсами всіх зацікавлених читачів. При цьому частина з них займається забезпеченням органів вищої державної влади оперативною інформацією стосовно реакції ЗМІ на актуальні події в країні та за кордоном, а також теоретичними напрацюваннями щодо підготовки державних рішень і супроводження їх виконання. Таку подвійну роль відіграє Президентська бібліотека Управління справами Президента Азербайджанської Республіки. Так, ця бібліотека є центром формування й популяризації літератури з азербайджанської державності, національної ідеології та азербайджано-

знавства, а також місцем зі збереження документальної спадщини видатного азербайджанського лідера Г. Алієва.

Президентська бібліотека Азербайджанської Республіки (<http://www.preslib.az>) створена 2003 р. з ініціативи тодішнього президента Г. Алієва, на базі двох найстаріших бібліотек Баку – Центральної міської бібліотеки та Бібліотеки господарського відділу Управління справами Президента Азербайджанської Республіки. Основним напрямом діяльності бібліотеки є створення інформаційних ресурсів, їх збереження, систематизація та популяризація серед читачів.

Починаючи як спеціалізований бібліотечний відділ Адміністрації президента з обслуговування лише владних структур, бібліотека поступово розширила не лише базу інформаційних ресурсів і продуктів, а й коло користувачів завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій у свою діяльність. Крім того, був зроблений головний акцент серед пріоритетів інформаційної діяльності на патріотизм та історико-культурну тематику.

Дослідженням основних напрямів діяльності Президентської бібліотеки, упровадженням інформаційних технологій і введенням науково-інформаційних ресурсів у науковий та освітній обіг займаються переважно співробітники бібліотеки, зокрема директор бібліотеки М. Ахмедов [2, 3], завідділу З. Ісмаїлов [4–6], заступник директора Д. Талибзаде [8] та ін. [1, 7].

Метою цього дослідження є висвітлення інформаційної діяльності Президентської бібліотеки Азербайджанської Республіки щодо формування інформаційних ресурсів і представлення їх в інформаційному просторі.

За останні роки в Президентській бібліотеці була створена повноцінна електронна бібліотека з проблематики державотворення, інституту президентства, права, краєзнавства та історії Азербайджану. І хоча електронні ресурси орієнтовані, в основному, на співробітників Адміністрації президента Азербайджанської Республіки, але завдяки дистантному доступу до більшості матеріалів вона забезпечує велику кількість користувачів світової мережі важливою інформацією.

Унаслідок розширення інформаційних послуг і кількості повнотекстових інформаційних продуктів й тематичних колекцій Президентська бібліотека стала одним з головних інформаційних центрів Азербайджану з історико-правової та державотворчої проблематики. Це підтверджується постійно зростаючим відвідуванням інтернет-порталу бібліотеки. Так, за даними рейтингу Alexa Rank (всесвітньовідомий показник оцінки

якості сайту та відвідуваності від Alexa.com), інтернет-портал Президентської бібліотеки входить до 300 тис. відвідуваних сайтів в усьому світі та посідає 1167 місце серед азербайджанських інтернет-сторінок (на 3 червня 2014 р.). За останні три місяці рейтинг цього порталу зріс на 100 тис. пунктів [9].

До електронної бібліотеки входять: електронний каталог книг, електронні картотеки періодичних видань, бібліографічні бази даних, повнотекстові копії друківаних книг і наукових статей, електронні книги, колекції, бібліографічні покажчики, інформаційні бюлетені.

На основі книг, статей, довідкових видань, повідомлень інформаційних агентств і відкритих інтернет-джерел співробітники бібліотеки створили 12 тематичних колекцій, зокрема: «Промови, виступи, інтерв'ю, заяви Президента Азербайджанської Республіки Ільхама Алієва», «Ільхам Алієв і нафтова дипломатія Азербайджану (починаючи з 1994 р.)», «Олімпійський рух в Азербайджані», «Нагірно-Карабахський конфлікт», «Контракт століття», «Геноцид і депортація азербайджанців», «Азербайджанська діаспора», «Посол доброї волі», «Соціально-економічний розвиток регіонів Азербайджану» (2004–2008 і 2009–2013 рр.), «Державна служба», «Муніципальна влада». На жаль, більшість із них доступні лише азербайджанською мовою.

Використовуючи можливості сучасних інформаційних технологій, у Президентській бібліотеці на основі електронних колекцій документів було створено тематичні проекти, які розміщені на окремих інтернет-сторінках із прямим доступом з порталу бібліотеки. Таких електронних проектів на сьогодні 11: «Гейдар Алієв. Збірник електронних документів», «Зовнішньополітична діяльність Президента Азербайджанської Республіки Ільхама Алієва», «Країна вогнів – Азербайджан», «Трагедія ХХ ст. – Ходжалінський геноцид», «Азербайджан. Державні символи та атрибути», «Нахчіванська Автономна Республіка», «Агресія. Баку. 1990. 20 січня», «Екологія Азербайджану», «Азербайджанська Республіка – 20», «Місто Іреван», «Азербайджанська Демократична Республіка».

Наприклад, електронний ресурс, присвячений Г. Алієву, був представлений користувачам наприкінці 2008 р. у зв'язку з 85-річчям лідера азербайджанського народу. Крім ресурсів «прямої мови» (доповіді, виступи, інтерв'ю), тут представлена повнотекстова література про нього, біобібліографія, фотогалерея та хроніка його життєвого шляху, а також електронна 45-томна книга «Гейдар Алієв. Наша незалежність вічна». Для читачів цікавим також є головні документи із зовнішньополітичної діяльності Г. Алієва, оскільки в країні вважається, що саме

його успіх на міжнародній арені дав поштовх до розвитку країни та визнання її у світі. Цей значний документальний ресурс доповнюється переліком висловлювань видатних світових політичних і громадських діячів про Г. Алієва.

Вищезазначені електронні інформаційні ресурси доповнюються бібліографічними покажчиками та інформаційними бюлетенями. На порталі бібліотеки представлено 12 покажчиків (зокрема, «Закони Азербайджанської Республіки», «Укази та розпорядження Президента Азербайджанської Республіки», «Президент Азербайджанської Республіки: хроніка щоденної діяльності») і дев'ять щоквартальних бюлетенів («Влада. Опозиція. Народ», «Історія. Культура. Наука», «Економіка Азербайджану», «Вибори в Азербайджанській Республіці», «Зовнішня політика та міжнародні відносини», «Нафта та газ», «Права людини», «Екологія», «Інформаційні технології»). Інформаційні бюлетені являють собою сучасну форму бібліотечного обслуговування новітньою бібліографічною інформацією з актуальної проблематики на основі моніторингу друкованих та електронних ЗМІ. Ця форма подачі інформації про події була започаткована у 2005 р., і сьогодні бібліотека надає повний доступ на порталі до всіх випусків. Бібліографічна інформація подається в хронологічному порядку та за мовним принципом: спочатку азербайджанські джерела, потім російськомовні та іноземні. Тематично бюлетені охоплюють усі сфери діяльності органів державної влади та суспільно значущу проблематику – права людини, екологія, культура. Останнім з'явився інформаційний бюлетень «Інформаційні технології» (2013 р.), який висвітлює інформацію про події у сфері комунікацій, інновацій, електронного урядування та космічних досліджень.

Один із цікавих електронних проєктів «Екологія Азербайджану», який напряму не пов'язаний з питаннями держави, права та державного управління, але ця проблематика дуже важлива, і забезпечення інформацією про цей аспект людської діяльності, виховання екологічної культури населення стоїть не на останньому місці в Президентській бібліотеці. Зважаючи на те що видобуток нафти в Азербайджанській Республіці становить лівову частку доходів держави, збереження природних ресурсів й забезпечення цілісності навколишнього середовища при розвитку нафто-газовидобувної сфери стоїть у пріоритетах цієї держави. І Президентська бібліотека як головний інформаційний центр вищої виконавчої влади підтримує інтерес до екологічної проблематики та поширення екологічних знань серед населення.

Екологічний інформаційний ресурс складається з п'яти глав, кожна з яких має свої розділи. Тут охоплені всі питання екологічної проблематики – від загальнотеоретичних до практичних прикладів екологічних проблем Азербайджану. У розділу «Екологічна просвіта» дається відповідь на питання «Що таке екологія?» та представлений електронний «Екологічний словник», у якому наведено терміни й поняття, що часто використовуються у сфері захисту навколишнього середовища. «Екологічний календар» відображає знаменні дати у сфері екології та навколишнього середовища, які відзначаються як у міжнародному масштабі, так і масштабі республіки. Крім того, користувачам ресурсу дається доступ до законодавчої бази з екологічного права Республіки та міжнародних конвенцій, а також бібліографія важливих видань, наукових статей (частково повнотекстовий ресурс) і перелік гіперпосилань на азербайджанські інтернет-джерела з екологічної проблематики.

Цей електронний ресурс доповнює тематичний реферативний бюлетень «Екологія», який виходить щоквартально, починаючи з 2010 р. Бюлетень складається з п'яти розділів: «Екологічна просвіта», «Нафта та екологія», «Навколишнє середовище», «Зміна клімату», «Біорізноманіття». Бібліографічна інформація представлена різними мовами: азербайджанською, російською, англійською, турецькою та ін. [1].

Необхідно зазначити, що Президентська бібліотека для забезпечення своїх користувачів новітньою та якісною інформацією, у тому числі й з актуальних питань держави та права зарубіжних країн, надає доступ до повнотекстових ресурсів, крім власного виробництва, ще й до передплачених баз даних, зокрема «Законодавча база Російської Федерації», Polpred, IPR Books, але лише в локальній мережі бібліотеки.

Отже, інформаційна діяльність Президентської бібліотеки Азербайджанської Республіки побудована на формуванні та представленні електронних інформаційних ресурсів із проблематики держави та права, інституту президентства, історії, культури та екології Азербайджану. Цей ресурс побудований за тематико-хронологічним принципом і досить простий у користуванні та в доступі до всіх розділів електронної бібліотеки. І хоча більшість матеріалів представлена азербайджанською мовою, постійно проводиться робота з перекладу англійською найбільш важливих для країни тематичних збірників.

Для спеціалізованих документальних колекцій, таких як президентські бібліотеки та музеї, буде корисним азербайджанський досвід створення мережевого консолідованого інформаційного ресурсу з певної

проблематики, до якого входить не лише бібліографічна та повнотекстова інформація, а й мультимедійні ресурси (фото, відео), архівні документи тощо.

Список використаних джерел

1. *Алиева И.* Опыт формирования библиографической информационной системы по экологии в библиотеках Республики Азербайджан [Электронный ресурс] / Ирада Алиева. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/23_NTP_2013/Ecologia/5_143705.doc.htm. – Загл. с экрана.

2. *Ахмедов М.* Внедрение информационных технологий в библиотеки превратит их в новые учреждения / М. Ахмедов // *Xalq*. – 2007. – № 55. – С. 4.

3. *Ахмедов М. Г.* Страноведческая и краеведческая деятельность Президентской библиотеки Управления делами Президента Азербайджанской Республики / М. Г. Ахмедов, З. И. Исмаилов // *Вестник Библиотечной ассамблеи Евразии*. – 2011. – № 4. – С. 68–72.

4. *Исмаилов З. И.* Информационная безопасность и библиотеки: вклад Президентской библиотеки Управления делами Президента Азербайджанской Республики [Электронный ресурс] / Закир Искендар оглы Исмаилов. – Режим доступа: http://files.preslib.az/site/media_JKr3.M.pdf. – Загл. с экрана.

5. *Исмаилов З. И.* Опыт в подготовке электронных ресурсов Президентской библиотеки Управления делами Президента Азербайджанской Республики [Электронный ресурс] / Закир Искендар оглы Исмаилов // *Вестник Библиотечной ассамблеи Евразии*. – 2010. – № 1. – С. 62–65. – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2009/disk/103.pdf>. – Загл. с экрана.

6. *Исмаилов З. И.* Электронные ресурсы Президентской библиотеки Управления делами Президента Азербайджанской Республики: проблемы формирования и использования [Электронный ресурс] / Закир Искендар оглы Исмаилов. – Режим доступа: http://files.preslib.az/site/media_fMwYm.pdf. – Загл. с экрана.

7. *Маммадов А. М.* Библиографическая деятельность Президентской библиотеки Азербайджана / А. М. Маммадов // *Библиография*. – 2014. – № 2. – С. 66–76.

8. *Талыбзаде Д.* Электронная библиотека – очередная ступень в становлении информационного общества [Электронный ресурс] / Джамиля Талыбзаде, Закир Искендар оглы Исмаилов // *Бакинский*

рабочий. – 2006. – № 233. – С. 4. – Режим доступа: http://files.preslib.az/site/media_EWNRq.pdf. – Загл. с экрана.

9. How popular is preslib.az? [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.alexa.com/siteinfo/http%3A%2F%2Fwww.preslib.az>. – Title from the screen.

Стаття надійшла до редакції 02.06.2014.

Vladimir Udovik,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

THE INFORMATION ACTIVITIES OF THE PRESIDENTIAL LIBRARY OF AZERBAIJAN REPUBLIC

The article investigates the issues of creation and presentation in the global information space of information resources on state and law, history of the presidency, culture and ecology in the Presidential Library of the Republic of Azerbaijan.

Keywords: information activities, presidential library, Azerbaijan, Internet.

Владимир Удовик,

канд. ист. наук, директор Фонда Президентов Украины Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ИНФОРМАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕЗИДЕНТСКОЙ БИБЛИОТЕКИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

В статье рассматривается вопрос создания и представления в мировом информационном пространстве информационных ресурсов по вопросам государства и права, истории, института президентства, культуры и экологии в Президентской библиотеке Азербайджанской Республики.

Ключевые слова: информационная деятельность, президентская библиотека, Азербайджан, Интернет.